

ІСТОРІЯ СЕЛЕКЦІЇ РОДУ *ASTILBE* ТА ВІДОМІ КОЛЕКЦІЇ ВИДІВ ТА СОРТІВ

Анжела А. Дзиба¹, Єлизавета С. Півень¹,
Євгенія О. Кременецька²

¹Національний університет біоресурсів і
природокористування України, вул. Генерала
Родімцева, 19, м. Київ, 03041,
orhideya_oncydium@ukr.net

²Сумський Національний аграрний
університет, вул. Герасима Кондратьєва, 160,
м. Суми, 40000, e.kremenetska@gmail.com

Історія селекції роду *Astilbe* Buch.-Ham. ex D.Don налічує понад століття. Природний ареал астильби – Східна Азія, Північна Америка, Японія. До Європи представників роду *Astilbe* привезли із Японії наприкінці XVIII ст., почали використовувати в озелененні з 20-х років XX ст. Бельгійський селекціонер М. Дебуа отримав *Astilbe 'Floribunda'* (*A. astilboides* Lemoine × *A. japonica* Morr. et Decne.). У 1895 р. селекцію продовжив Е. Лемуан, вивівши гібрид з білими суцвіттями (*Astilbe 'Floribunda'* × *A. thunbergii* (Sieb. et Zucc.)). Лемуан Е. вивів 29 сортів, найбільшого поширення отримали *Astilbe 'Mont Blanc'* (білі суцвіття, раннього терміну цвітіння) та *A. Rubella'*, *A. 'Gerbe de Neige'*, *A. 'Plumet Neigeux'*. У 1900 р. німецький селекціонер Г. Арендс отримав сорти з світло- і темно-рожевими суцвіттями в результаті схрещування *A. Japonica* × *A. chinensis* (Maxim.) Franch. з іншими сортами, він використовував *A. davidii* (Franch.) Henry. (пізне цвітіння, пурпурно-рожеве забарвлення суцвіть). Частина селекційного матеріалу Г. Арендс реалізував датському розсаднику «Van Waveren et Kruyff» (м. Засенгеймі), де було відібрано *A. 'Peach Blossom'*, *A. 'Queen Alexandra'* (рожеве забарвлення суцвіть) та об'єднано в групу *A. × rosea* Van Waveren & Kruyf. У 1923 р. в результаті схрещування гібридів астильби з низькорослим видом *A. simplicifolia* Mak. (забарвлення суцвіть від білого до слонової кістки зі світло-рожевим відтінком) було отримано *A. 'Alba'*, *A. 'Carnea'*, *A. 'Rosea'*, які були об'єднані Г. Арендсом в групу *A. simplicifolia*. Арендс Г. схрестив сіянці, що мали рідкісні сильно розсічені листки, та

одержав гібриди *A. 'Gnom'*, *A. 'Kobold'* (1923), *A. 'Liliput'* (1927), *A. 'Perkeo'* (1930) та інші, які об'єднав у групу *A. ×crispa* (Arends) Bergmans. Використовуючи пізньоквітучий культивар *A. chinensis 'Pumila'*, Г. Арендс отримав *A. 'Finale'*, *A. 'Intermezzo'* та *A. 'Serenade'*, які квітують у вересні. У 30-х роках ХХ ст. голландський селекціонер Б. Рейс створив близько 20 високорослих сортів, які мали високі декоративні якості: *'America'*, *'Avalanche'*, *'Betsy Cuperus'*, *'Gloria Purpurea'*, *'Koning Albert'* та *'Professor Van der Wielen'*. Латвійський селекціонер В. Несауле вивів *A. 'Kvele'* (1949) (з фіолетово-рожевим забарвленням суцвіття) та *A. 'Liesma'* (1950) (з темно-червоним суцвіттям та червонувато-бурым забарвлення листків). Ієвінею С. вивів *A. 'Hybrida Ievina'* (з пониклими темно-рожевими суцвіттями) та *A. 'Sarma'* (з білим суцвіттям). Сорти, створені В. Лемуаном та іншими, отримані від схрещування між *A. davidii* × *A. chinensis*, об'єднані С. Ієвінею та М. Лусінею в групу *A. ×hybrida*. Американський ботанік Марк Гріфітс дав назву цій групі *A. ×hybrida hort. ex Ievinya & Lusinya*. Нині в світі є близько 300 сортів роду *Astilbe*, що належать до 14 груп, у т. ч. *A. ×Arendsii* – 85 сортів, *A. ×hybrida* – 56 та *A. ×japonica* – 38 сортів.

Види та сорти роду *Astilbe* набули поширення у США, Канаді, Нідерландах, Німеччині, Великобританії. Ботанічні сади (БС) Східної Європи проводять селекційну роботу та мають вагомні колекції астильби, а саме: у БС Вільнюського державного університету (Литва) – 60 сортів; Національному БС Латвії (м. Саласпілс) – 20 видів, 125 сортів; БС Тартуського університету (Естонія) – 8 видів, 51 сорт; БС Латвійського державного університету (м. Рига) – 42 сорти; Центральному БС АН Республіки Беларусь (м. Мінськ) – 57 сортів; БС ім. В. Л. Комарова РАН (м. Санкт-Петербург) – 9 видів, 55 сортів; Головному БС ім. М. В. Цицина РАН (м. Москва) – 4 види, 48 сортів; у Національному БС ім. М.М. Гришка (м. Київ) – 7 видів та 86 сортів. У Національній колекції Henry Noblett (Уельс) представлено 175 таксонів роду *Astilbe* – 14 видів, 153 сорти, вона є найбільшою у світі колекцією видів та сортів цього роду.

Ключові слова: історія селекції, рід *Astilbe*, колекції, види, сорти.